

ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ВОЛОДИМИРА ГНАТЮКА

ЛЕВАНДОВСЬКА Ірина Зіновіївна

УДК 374.32:061.213(477.8) „1920/1930”

**ПІДГОТОВКА МОЛОДІ
ДО САМОСТІЙНОГО ТРУДОВОГО ЖИТТЯ
У ДІЯЛЬНОСТІ МОЛОДІЖНИХ ОБ'ЄДНАНЬ
НА ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЛЯХ
(20-30-і рр. ХХ ст.)**

13.00.01 – „Загальна педагогіка та історія педагогіки”

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Тернопіль – 2008

Дисертацією є рукопис.

Роботу виконано у Тернопільському національному педагогічному університеті імені Володимира Гнатюка, Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник: доктор педагогічних наук, професор

ПОЛЩУК Віра Аркадіївна,

Тернопільський національний педагогічний
університет імені Володимира Гнатюка,
завідувач кафедри соціальної роботи.

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, професор

ХАРЧЕНКО Сергій Якович,

Луганський національний педагогічний
університет імені Тараса Шевченка,
проректор з науково-педагогічної роботи;

кандидат педагогічних наук, доцент

ЗАВЕРИКО Наталія Віталіївна,

Запорізький національний університет,
завідувач кафедри проблем керування
та соціальної педагогіки.

Захист відбудеться 25 вересня 2008 року о 12.00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 58.053.01 у Тернопільському національному педагогічному університеті імені Володимира Гнатюка за адресою: вул. М.Кривоноса, 2, м. Тернопіль, 46027, зала засідань.

З дисертацією можна ознайомитися у бібліотеці Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка за адресою: вул. М.Кривоноса, 2, м.Тернопіль, 46027.

Автореферат розіслано 23 серпня 2008 року.

Учений секретар

спеціалізованої вченої ради

Чайка В. М.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. На сучасному етапі розвитку українського суспільства активізувався пошук гуманістичних моделей виховання, здатних створювати оптимальні можливості для розвитку і реалізації творчого потенціалу молоді. Підготовка до самостійного трудового життя є однією зі складових успішної соціалізації молоді людини і передбачає не тільки оволодіння певним видом трудової діяльності, а й формування готовності працювати і реалізовувати себе в процесі життєдіяльності, мобільно реагувати на умови, що постійно змінюються, засвоювати і створювати принципово нові технології. У сучасних умовах в Україні процес виховання і соціалізації молоді людини поряд із сім'єю, закладами освіти, церквою та іншими інститутами здійснюють і молодіжні об'єднання.

Аналіз проблеми підготовки молоді до самостійного трудового життя в сучасних умовах свідчить про суперечності між:

- потребою цілеспрямованої підготовки молоді до самостійного життя та існуючими формами вирішення цього складного завдання;
- фактом існування чисельних молодіжних об'єднань і необхідністю посилення їх впливу на процес виховання молоді;
- потребами осмислення в історико-педагогічному контексті позитивного досвіду діяльності молодіжних товариств з підготовки молоді до самостійного трудового життя і станом дослідженості даної проблеми.

З'ясовано, що першими дослідниками виховної діяльності українських молодіжних товариств на західноукраїнських землях були їхні лідери: І.Боберський, О.Вахнянин, Р.Дашкевич, Д.Донцов, Ю.Старосольський, О.Тисовський, К.Трильовський, П.Франко, Є.Храпливий та інші. В історико-педагогічній науці дорадянського періоду питання трудової підготовки молоді вивчали відомі педагоги та громадсько-політичні діячі: О.Барвінський, М.Галущинський, А.Животко, А.Крушельницький, С.Русова, С.Сірополко, І.Юцишин та інші.

Виявлено, що з 90-х років ХХ століття розпочався процес наукового переосмислення історії становлення і розвитку українського молодіжного руху. Молодіжний рух на західноукраїнських землях в історичному аспекті досліджували О.Гнатчук, О.Добржанський, В.Окаринський, Р.Пальчевський, Б.Савчук, Л.Шологон, І.Шумський та інші. Виховна діяльність молодіжних об'єднань України ХІХ – 20–30 рр. ХХ століть знайшла своє відображення у дослідженнях І.Андрухива, М.Баяновської, С.Черкасової та інших.

Дослідження Н.Заверико, І.Звереві, Н.Лавриченко, Г.Лактіонової, Ю.Поліщука, С.Харченка дають підстави стверджувати, що в сучасних умовах сформувався певний науковий інтерес до діяльності молодіжних об'єднань як інституту соціалізації молодого покоління. Водночас результати аналізу наукових досліджень дають змогу констатувати, що діяльність молодіжних

об'єднань 20-30 рр. ХХ ст. з підготовки молоді до самостійного трудового життя ще не стала предметом уваги вітчизняних учених.

Таким чином, враховуючи актуальність вивчення діяльності молодіжних товариств зазначеного періоду у контексті підготовки молоді до самостійного трудового життя, а також стан дослідженості даної проблеми та доцільність її розробки, для дисертаційного дослідження обрано тему **„Підготовка молоді до самостійного трудового життя у діяльності молодіжних об'єднань на західноукраїнських землях (20-30-і рр. ХХ ст.)”**.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження виконано відповідно до плану науково-дослідних робіт Тернопільського національного педагогічного університету імені В.Гнатюка у зв'язку з розробкою теми „Теоретико-методологічні основи розвитку соціально-педагогічної діяльності і соціально-педагогічної освіти” (номер державної реєстрації РК № 0106U002386). Тему дисертації затверджено вченою радою Тернопільського державного педагогічного університету імені В.Гнатюка (протокол № 9 від 22.05.2001 р.) та узгоджено в Раді з координації наукових досліджень у галузі педагогіки і психології в Україні (протокол № 7 від 25.09.2001 р.).

Мета дослідження: з'ясувати особливості підготовки молоді до самостійного трудового життя у діяльності молодіжних об'єднань на західноукраїнських землях (20-30 рр. ХХ ст.) та визначити можливості використання позитивних ідей цього досвіду у діяльності сучасних молодіжних об'єднань.

Відповідно до мети дослідження визначено такі **завдання:**

1. Виявити й охарактеризувати чинники активізації діяльності молодіжних об'єднань на західноукраїнських землях у 20-30 рр. ХХ ст. з підготовки молоді до самостійного трудового життя.

2. Проаналізувати основні напрями виховної діяльності молодіжних об'єднань на західноукраїнських землях досліджуваної доби з підготовки молоді до самостійного трудового життя.

3. Виявити й охарактеризувати зміст і форми роботи молодіжних об'єднань досліджуваного періоду з трудового виховання і професійно-освітньої діяльності молоді.

4. Окреслити шляхи використання прогресивних надбань історико-педагогічного досвіду діяльності молодіжних об'єднань з підготовки молоді до самостійного трудового життя в умовах сьогодення.

Об'єкт дослідження: виховна діяльність молодіжних об'єднань на західноукраїнських землях у 20-30 рр. ХХ ст.

Предмет дослідження: напрями, зміст і форми діяльності молодіжних об'єднань на західноукраїнських землях досліджуваного періоду з підготовки молоді до самостійного

трудового життя.

Методологічна та теоретична основа дослідження ґрунтується на: загальних положеннях теорії наукового пізнання; теорії діалектичної взаємодії особистості з суспільством; положеннях про діалектичний взаємозв'язок і взаємозумовленість явищ і подій та необхідність їх висвітлення в конкретній історичній обстановці; концептуальних положеннях про місце і роль досвіду минулого в розвитку сучасної теорії та практики; принципах історизму, науковості, гуманізації, демократизації; основних положеннях філософії, психології та педагогіки щодо специфіки підготовки особистості до трудової діяльності; концепції життєвого самовизначення молодшої людини; концепції педагогіки середовища та результатах досліджень діяльності молодіжних об'єднань; офіційних документах про діяльність молодіжних об'єднань.

На різних етапах наукового пошуку використовувалися такі методи дослідження: *пошуково-бібліографічний метод* вивчення архівних та бібліотечних каталогів, фондів, описів і видань; *класифікація та систематизація* літературних джерел з метою виявлення об'єктивних даних про діяльність молодіжних об'єднань; *вивчення документації молодіжних об'єднань* (статутів, звітів, поточних документів) задля виявлення особливостей діяльності молодіжних об'єднань з досліджуваного питання; *контент-аналіз* архівних документів і матеріалів, *історико-педагогічний та порівняльний аналіз* фактів і явищ, їх *синтез* для аналізу змісту і форм діяльності молодіжних об'єднань, встановлення загальних особливостей та регіональної специфіки їх діяльності з підготовки молоді до самостійного трудового життя; *інтерпретація та узагальнення* опрацьованих матеріалів для формування висновків і окреслення шляхів можливого використання прогресивних надбань діяльності молодіжних об'єднань досліджуваного періоду з підготовки молоді до самостійного трудового життя в умовах сьогодення.

Хронологічні межі дослідження визначено його тематичною спрямованістю. Вихідний рубіж охоплює період поділу після Першої світової війни західноукраїнських земель та приєднання їх до складу інших держав: Буковини – до Румунії (1918 р.), Галичини і Західної Волині – до Польщі (1919 р.), Закарпаття – до Чехословаччини (1919 р.). Верхня межа збігається з початком Другої світової війни, яка призвела до суспільно-політичних та соціально-економічних змін у Європі, у тому числі на території Західної України.

Джерельною базою дослідження є документи і матеріали: Центрального державного історичного архіву України у Львові (фонди: № 179; 205, 206, 302, 348, 389, 410); Державного архіву Волинської області (фонд № 36); Державного архіву Закарпатської області (фонд № 3); Івано-Франківського обласного державного архіву (фонди: № 2, 403); Тернопільського обласного державного архіву (фонд № 231); Державного архіву Чернівецької області (фонд № 12). Досліджувалися також фонди Національної бібліотеки імені В.Вернадського НАН України, Львівської наукової бібліотеки імені В.Стефаніка, зокрема відділ рукописів (фонд № 3); бібліотек

Прикарпатського національного університету імені В.Стефаника, Тернопільського національного педагогічного університету імені В.Гнатюка, Ужгородського національного університету, Чернівецького національного університету імені Ю.Федьковича.

У дослідженні використано близько 100 періодичних видань, що виходили на Волині, Галичині, Закарпатті та Буковині у першій третині ХХ ст. З них близько 40 – громадсько-політичні видання, решта – часописи, періодичні видання та річні календарі громадських об'єднань. Проаналізовано 49 статутів, 52 протоколи зборів, 63 звіти та інші поточні документи тогочасних молодіжних об'єднань. Окрему групу джерел становлять опубліковані праці, матеріали історико-педагогічних досліджень, монографії, дисертації з проблеми дослідження, сучасна науково-педагогічна література, статuti та інші документи щодо діяльності сучасних молодіжних об'єднань тощо.

Наукова новизна і теоретичне значення одержаних результатів полягає в тому, що *вперше*:

- *з'ясовано* вплив чинників (суспільно-політичних, соціально-економічних і культурно-освітніх) на зміст виховної діяльності молодіжних об'єднань, які діяли на західноукраїнських землях у 20-30 рр. ХХ ст.;

- *виявлено* основні напрями виховної діяльності молодіжних об'єднань на західноукраїнських землях досліджуваного періоду з підготовки молоді до самостійного трудового життя (пропаганда загальноосвітніх знань; формування національної самосвідомості, почуття „господаря своєї землі”; сприяння в оволодінні знаннями, вміннями і навичками, необхідними для ведення самостійного господарства чи відкриття власної справи);

- *охарактеризовано* особливості змісту і форм роботи молодіжних об'єднань досліджуваної доби з трудового виховання молоді (трудова акція суспільно-корисного характеру, табори праці, екскурсії з вивчення передового досвіду, виставки досягнень господарювання, відкриття ремісничих та побутових майстерень, кооперативів, малих підприємств);

- *розкрито* роль молодіжних об'єднань в організації професійної підготовки молоді (упровадження програм ступеневого сільськогосподарського вишколу, відкриття гуртків, секцій, короткотермінових професійно-освітніх курсів, фахово-господарських пересувних (мандрівних) та стаціонарних шкіл, вечірніх (фахових) університетів);

- *визначено* можливі шляхи реалізації ідей прогресивного досвіду діяльності молодіжних об'єднань досліджуваного періоду щодо підготовки молоді до самостійного життя в сучасних умовах;

- *конкретизовано* зміст поняття „підготовка молоді до самостійного трудового життя”.

До наукового обігу *введено* маловідомі історичні документи і факти щодо діяльності українських, польських та єврейських молодіжних об'єднань з підготовки молоді до самостійного трудового життя.

Практичне значення дослідження. Зібрані у процесі дослідження матеріали можуть бути використані під час написання підручників з історії педагогіки, історії молодіжного руху, навчально-методичних посібників для лідерів молодіжних об'єднань. На основі матеріалів дослідження розроблено програму спецкурсу „Національний молодіжний рух як інститут соціалізації особистості” для студентів вищих навчальних закладів. Основні результати дослідження використано для розробки програми соціально-педагогічних практик для студентів спеціальності „Соціальна педагогіка” спеціалізації „Соціально-педагогічна робота з громадськими дитячими та молодіжними організаціями”.

Результати дослідження підтверджені довідками про **впровадження** Дрогобицького державного педагогічного університету імені І.Франка (довідка № 63 від 5.09.2007 р.), Запорізького національного університету (довідка № 3-є/1216 від 3.10.2007 р.), Львівського національного університету імені І.Франка (довідка № 3783-Р4 від 20.09.2007 р.), Ніжинського державного педагогічного університету імені М.Гоголя (довідка № 04/1276 від 20.09.2007 р.), Прикарпатського національного університету імені В.Стефаніка (довідка № 01-08/891 від 11.09.2007 р.), Тернопільського національного педагогічного університету імені В.Гнатюка (довідка № 644-33/03 від 03.09.2007 р.), Ужгородського національного університету (довідка № 03/816 від 27.09.2007 р.).

Достовірність наукових результатів і висновків дослідження забезпечується використанням широкої джерельної бази, застосуванням комплексу взаємопов'язаних методів, адекватних об'єктові, предмету, меті й завданням дослідження; системним аналізом значного обсягу архівних джерел.

Апробація результатів дослідження. Основні результати наукового дослідження висвітлювались у виступах: на IV Світовому Конгресі українських молодіжних організацій (м. Київ, 1998); на *міжнародних* – „Ідея опіки дітей і молоді в історико-педагогічній науці” (м. Івано-Франківськ, 2005), „Волинь очима науковців: минуле, сучасне, майбутнє” (м. Луцьк, 2007); *всукраїнських* – „Сучасна трудова і професійна підготовка шкільної молоді” (м. Кривий Ріг, 1998), „Соціальна робота – ознака демократизації суспільства” (м. Хмельницький, 2004), „Підготовка вчителя в умовах модернізації загальноосвітньої школи” (м. Мукачево Закарпатської обл., 2005) науково-практичних конференціях; на звітних наукових конференціях кафедр педагогіки, соціальної педагогіки і соціальної роботи Тернопільського національного педагогічного університету імені В.Гнатюка (2001-2007 рр.); під час дискусій і „круглих столів” з лідерами молодіжних об'єднань, працівниками центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді Волинської, Івано-Франківської, Тернопільської областей.

Публікації. Результати дисертаційного дослідження висвітлено у 13 наукових працях, з них 8 статей опубліковано у фахових виданнях, 5 – в інших виданнях.

Структура та обсяг дисертації. Дисертаційна робота складається зі вступу, двох розділів і висновків до кожного з них, загальних висновків, додатків та списку використаних джерел. Загальний обсяг дисертації – 392 сторінки, основний текст викладено на 161 сторінці. Список використаних джерел становить 355 найменувань, з них 191 – архівні матеріали. Дослідження містить 105 додатків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** обґрунтовано актуальність і доцільність теми дослідження, проаналізовано загальний стан розробленості проблеми у науковій теорії та педагогічній практиці, визначено об'єкт, предмет, мету, завдання, методологічні засади, методи дослідження, подано джерельну базу, розкрито наукову новизну та практичне значення, відображено апробацію дослідження.

У **першому розділі** – *„Підготовка молоді до самостійного трудового життя на західноукраїнських землях у 20-30 рр. ХХ ст. як соціально-педагогічна проблема”* – проаналізовано стан дослідженості проблеми в науковій літературі; з'ясовано вплив суспільно-політичних, соціально-економічних та культурно-освітніх умов на зміст і напрями діяльності молодіжних об'єднань 20-30 рр. ХХ ст. на західноукраїнських землях; охарактеризовано чинники активізації діяльності молодіжних об'єднань досліджуваної доби з підготовки молоді до самостійного трудового життя; досліджено внесок західноукраїнських освітян та громадських діячів першої третини ХХ ст. у вирішення означеної проблеми, розглянуто їх погляди щодо ролі і місця тогочасних молодіжних об'єднань у трудовому вихованні і підготовці молоді до самостійного трудового життя.

У процесі дослідження конкретизовано зміст поняття „підготовка молоді до самостійного трудового життя”. Результати аналізу наукової і науково-методичної літератури дали змогу проаналізувати підходи різних авторів щодо його трактування і встановити, що суть цього складного феномена дослідники розкривають через: трудове виховання (Й.Гушулей, Р.Гуревич, В.Сидоренко, Г.Терещук, Д.Тхоржевський та ін.); усвідомлене самопізнання та професійне самовизначення (О.Капустіна, Є.Клімов та ін.); формування професійно орієнтованих мотивацій та інтересів (М.Левітов, Є.Павлютенков, Б.Федоришин та ін.); розвиток і реалізацію здібностей, особистісної активності (А.Журкіна, Т.Васильєв, М.Піддячий, В.Бортницький та ін.); професійну підготовку і життєву самореалізацію молоді (С.Волошин, М.Гінзбург, І.Кон, Н.Пряжніков, С.Чистякова та ін.).

З'ясовано, що діяльність молодіжних об'єднань з підготовки молоді до самостійного трудового життя передбачає систему заходів, спрямованих на загальноосвітній і культурний розвиток молодих людей, формування у них відповідального ставлення до процесу життєвого і професійного самовизначення, оволодіння певною сумою знань, умінь і навичок, які лежать в

основі професійної і життєвої діяльності.

На основі результатів аналізу історичної літератури та архівних джерел встановлено, що підготовку молоді до самостійного трудового життя західноукраїнські освітяни та громадські діячі першої третини ХХ століття (М.Галушинський, О.Іванчук, П.Ісаїв, І.Лучишин, М.Росткович, Є.Стахова та ін.) характеризували як процес оволодіння молодою людиною певними знаннями, вміннями і навичками фахового спрямування.

З'ясовано, що в основу діяльності молодіжних об'єднань з підготовки молоді до самостійного трудового життя було покладено цільову установку формування свідомого громадянина, господаря своєї землі, здатного до раціональної організації власної життєдіяльності, ведення власного господарства, власної справи, трудової діяльності загалом.

Західноукраїнські педагоги першої третини ХХ ст. (А.Крушельницький, Я.Кузьмів, В.Кузьмович, М.Куцій, О.Макарушка, М.Мацілко, С.Сірополко, І.Юцишин та ін.) підготовку молоді до самостійного трудового життя вважали пріоритетним завданням виховання. Усвідомлюючи неспроможність тогочасної системи освіти вирішити зазначене соціально-педагогічне завдання, П.Біланюк, А.Животко, О.Луцький, С.Магальяс, О.Тисовський, Є.Храпливий, Л.Ясінчук та інші освітяни і громадські діячі звертали увагу на необхідність і доцільність залучати до вирішення цієї складної соціально-педагогічної проблеми інші інституції соціуму. Встановлено, що процес активізації діяльності молодіжних об'єднань у 20-30 рр. ХХ ст. на західноукраїнських землях у вирішенні проблеми підготовки молоді до самостійного трудового життя був зумовлений відсутністю соціально-економічних і соціально-педагогічних умов для її самореалізації.

У ході дослідження виявлено, що протягом окресленого періоду на західноукраїнських землях діяли численні молодіжні товариства, гуртки, що відрізнялися різноманітним спрямуванням діяльності, кількістю членів, популярністю серед молоді й впливом на неї. Найбільш масовими і впливовими об'єднаннями української молоді у міжвоєнний період на території Галичини були „Сокіл”, „Січ”, „Луг”, Пласт, Марійські Дружини, Католицька Акція Української Молоді (КАУМ) „Орли”, Союз поступової молоді імені М.Драгоманова „Каменярі”, молодіжний відділ Союзу Українок, „Доріст” при товариствах „Рідна Школа” та „Просвіта”, Секції Хліборобського Вишколу Молоді (молодіжний відділ „Сільського Господаря”) та інші. На Закарпатті успішно функціонували: молодіжні товариства Пласт, „Сокіл”, „Січ”, „Луг”, молодіжне товариство „Просвіти” „Доріст”, скаутське об'єднання єврейської молоді „Кадіма-Гашомер”, чеської – „Юнак”; на Буковині – „Українська школа”, „Жіноча громада”, „Союз”, „Січ”, „Православна Академія”, „Суспільно-просвітне товариство”, „Руська бесіда”, „Руська рада” та інші.

З'ясовано, що для цих об'єднань характерною була різноманітність пріоритетів діяльності, проте питання виховання молоді і підготовки її до самостійного трудового життя постійно

перебували в центрі уваги кожного з них. На основі досліджених матеріалів доведено, що важливим аспектом діяльності молодіжних об'єднань на західноукраїнських землях зазначеного періоду була допомога юнакам і дівчатам у соціальному самоутвердженні. Власне через сприяння в оволодінні основами знань, трудових умінь і навичок спілки молоді відігравали важливу роль у процесі самовизначення, самореалізації і самоутвердження молодої людини, що є винятковим соціально-педагогічним явищем в історії молодіжного руху України.

У другому розділі – „Зміст і форми підготовки молоді до самостійного трудового життя у діяльності молодіжних об'єднань на західноукраїнських землях (20-30 рр. ХХ ст.)” – здійснено історико-педагогічний аналіз процесу функціонування тогочасних молодіжних товариств як суб'єкта трудового виховання і професійної підготовки молоді; виявлено й охарактеризовано особливості змісту і форм діяльності спілок молоді зазначеного періоду з підготовки молоді до самостійного трудового життя; визначено прогресивні ідеї даного досвіду й можливі шляхи їх реалізації у діяльності сучасних молодіжних об'єднань.

У процесі дослідження з'ясовано, що одним із молодіжних товариств, яке особливу увагу звертало на формування творчої працелюбної особистості, було об'єднання Пласт. Поширеними формами трудового виховання молоді у Пласті були: трудові акції суспільно корисного характеру, екскурсії виробничого спрямування, відвідування господарських виставок, сприяння і реальна допомога молоді у відкритті майстерень, крамничок тощо. Основними формами оволодіння трудовими вміннями й навичками були підготовка і здача „іспитів вмілостей”. Пластуни оволодівали вмілостями з „гірництва, гігієни, геології, іноземної мови, дротярства, догляду за хворими, ковальства, куховарства, музики, пекарства, плекання немовлят, пожежництва, різьбярства, слюсарства, стенографії, столярки, телеграфування, шиття, шоферства” та інших. Перелік вмілостей, а також вимоги до рівня знань, умінь і навичок, якими оволодівали пластуни, постійно зростали. Так, у 1929 р. перелік вмілостей пластунів становив понад сто найменувань.

У процесі дослідження з'ясовано, що у другій половині 20-х рр. ХХ ст. діяльність Пласту набуває більш виразного професійно-освітнього спрямування, що означало, по суті, перетворення Пласту у своєрідний центр фахової освіти (відкриття „кружків спеціалістів”, крамниць, робітничих майстерень, кооперативів тощо). Професійно-освітню діяльність Пласт здійснював спільно з громадськими, культурно-освітніми, господарськими і кооперативними товариствами, українськими підприємцями, банками й акціонерними компаніями. Поступове залучення Пласту у сферу економічної діяльності, тісна співпраця з українськими кооператорами і підприємцями сприяли створенню власних молодіжних малих підприємств (артілей).

До молодіжних об'єднань, які основною метою своєї діяльності ставили професійну освіту і підготовку цивілізованого господаря-фермера, належали і Секції Хліборобського Вишколу Молоді (СХВМ). Навчання і виховання молоді у СХВМ здійснювалося за програмою „Трьох ступенів

справности змагунів і змагунок”, що була розрахована на чотирирічний термін навчання. Ця програма за своєю суттю була професійно-освітньою і передбачала вивчення теоретичних курсів (загальноосвітніх і фахових дисциплін) у поєднанні із безпосередньою працею на власних ділянках і здійсненням спостережень за розвитком і формуванням сільськогосподарських культур. До викладання фахових і загальноосвітніх дисциплін залучалися викладачі професійно-освітніх закладів. У цілісній системі професійної підготовки членів СХВМ чільне місце займали конкурси-виставки, які мали характер своєрідної екзаменаційно-залікової сесії і були дієвим засобом формування відповідального ставлення до праці.

Охарактеризовано роль і місце корпусу інструкторів та агрономів товариства „Сільський Господар” у діяльності СХВМ. Встановлено, що керівництво „Сільського Господаря”, не втручаючись у внутрішньоспілкові справи секцій, надавало їм значну матеріальну та навчально-методичну допомогу, зокрема у фаховій підготовці активу, спроможного самостійно організувати і здійснювати навчально-виховний процес на місцях. Виявлено, що СХВМ тісно співпрацювали з адміністрацією і викладацькими колективами професійних навчальних закладів. Ця співпраця полягала у запрошенні викладачів для проведення занять із членами секцій, а також у вивченні активом секцій суті, логіки, форм і методів організації навчального процесу з метою запозичення. Вищою формою співпраці було відкриття професійно орієнтованих освітніх курсів.

У процесі дослідження з’ясовано, що значну роль у підготовці молоді до самостійного трудового життя відігравали релігійні молодіжні товариства, зокрема Марійські Дружини. Встановлено, що з другої половини 20-х рр. ХХ ст., активно співпрацюючи з громадськими та господарськими товариствами, Марійські Дружини організували фахові курси та професійно-освітні гуртки для дівчат, відкривали гуртожитки та їдальні для бідних студентів, слухачів курсів професійної підготовки.

Найбільш численною і впливовою релігійною організацією греко-католицької молоді була Католицька Акція Української Молоді (КАУМ) „Орли”. З’ясовано, що, поряд із духовним і фізичним вихованням молоді, це об’єднання ставило перед собою і успішно вирішувало завдання формувати особистість „зразковим громадянином” і „солідним фахівцем”. Оскільки найбільше осередків цього молодіжного товариства було в сільській місцевості, КАУМ „Орли” організувала сільськогосподарські професійні курси для своїх членів. Робота цих курсів базувалася на системі занять, які проводили запрошені фахівці сільського господарства, та цілеспрямованій і належним чином організованій самоосвіті членів. У створенні і фінансуванні власної системи професійної підготовки молоді значну допомогу товариству надавали українські культурно-освітні, господарські, кооперативні об’єднання й банки.

Вивчення архівних документів і матеріалів, праць зарубіжних дослідників (Т.Бужек, Л.Дембовський, Й.Залеський, С.Зеркаль, С.Маусберг, Д.Ольшевський, А.Собчук, С.Тунка та ін.)

свідчить про те, що у 20-30 рр. XX ст. на Волині, Галичині та Рівненщині функціонували численні польські молодіжні товариства: „Braterstwo Białego Orła” („Братерство білого орла”), „Bucze Harcerzy” („Буче Гарцежське”), Wołyński Związek Młodzieży Wiejskiej (Волинський союз сільської молоді), „Gwiazda” („Зірка”), Katolicka młodzież (Католицька жіноча молодь), Katolicki Związek polski (Католицький польський союз), Kółka Młodzieży Wiejskiej (Гуртки сільської молоді), Kółka Przysposobienia rolniczego (Гуртки сільськогосподарської підготовки), „Ruśnianiec” („Ружанец”), Stowarzyszenie Młodzieży Polskiej (Товариство польської молоді), Związek Harcerzy Polskich (Союз польських гарцежів), які у своїй діяльності значну увагу зосереджували на питанні підготовки молоді до самостійного трудового життя.

З'ясовано, що одним із найбільш чисельних об'єднань польської молоді був Związek Harcerzy Polskich (Союз польських гарцежів), осередки якого діяли практично в усіх професійно-освітніх закладах, де навчалась польська молодь. Союз створив власну систему фахової підготовки молоді, яка полягала у професійному навчанні і складанні „іспитів на зрілість”. Іспити передбачали оволодіння певною сумою корисних знань, умінь і навичок. Обов'язковою вимогою було оволодіння не менше п'яти вмільостями. Найбільш поширеними серед гарцежів були вмільості з надання першої медичної допомоги, городництва, садівництва, слюсарства, ковальства, столярки, шоферства, будівельної справи та інші.

З 1934 р. почали функціонувати гарцежські ремісничі та побутові майстерні, кооперативи, малі підприємства. У створенні та налагодженні їх роботи значну допомогу надавали педагогічні колективи як державних, так і приватних професійних навчальних закладів, а також польські культурно-освітні та кооперативні товариства і підприємства. Так, викладачі чоловічої школи будівельних майстрів імені Г.Сташціца допомогли членам Союзу польських гарцежів у Львові відкрити „килимарну майстерню”, а педагогічний колектив приватної механічної гімназії імені С.Керкіса – майстерню з ремонту замків та виготовлення ключів.

Прагнучи докорінним чином змінити стан справ на селі, польський уряд вирішив розпочати створення розгалуженої системи професійної підготовки сільської молоді до хліборобської праці. Роботу в цьому напрямку на території Галичини здійснювали Kółka Przysposobienia rolniczego (Гуртки сільськогосподарської підготовки), а на Волині та Рівненщині – Волинський Союз Сільської Молоді / Wołyński Związek Młodzieży Wiejskiej (BCCM / WZMW), членами яких на рівних правах була як польська, так і українська молодь.

Аналіз діяльності Гуртків сільськогосподарської підготовки свідчить про здійснення ними цілеспрямованої підготовки молоді до праці на селі. З цією метою створювалися гуртки початкової професійної підготовки, які розповсюджували серед сільської молоді шляхом практичних занять і колективної самоосвітньої підготовки знання, уміння і навички з ведення сільського господарства.

BCCM / WZMW був створений з ініціативи польської громадськості та прагматично налаштованої частини українських культосвітніх і господарських кіл. Програмна сутність професійно-освітньої діяльності BCCM / WZMW знайшла своє втілення у триступеневому сільськогосподарському вишколі членів, розрахованому на чотири-п'ятирічний термін навчання, що передбачало відвідування занять (лекцій, виступів, бесід) з ведення сільського господарства, а також працю на конкурсній ділянці. Кожний етап процесу оволодіння знаннями, вміннями і навичками завершувався здачею іспиту і зарахуванням членові Союзу результатів праці на конкурсній ділянці.

Аналіз матеріалів діяльності гуртків BCCM / WZMW свідчить, що на їх базі сформувалася ефективна система фахової підготовки, яку з певною долею умовності можна охарактеризувати, як двоступеневу (дворівневу) трудову і професійно-освітню систему. До першого ступеня належали секції рільничої, тваринницької та кооперативної підготовки, секції сільських господинь, пересувні (мандрівні) професійні школи і вечірні (фахові) університети. На порядок вищими були повітові тимчасові курси поглибленої професійної підготовки передовиків рільничої і кооперативної справ, а також власні стаціонарні фахові школи. Аналіз свідчить, що ці молодіжні товариства трансформувалися у центри професійно-освітньої підготовки молоді.

У процесі дослідження встановлено, що у період між двома світовими війнами на західноукраїнських землях функціонували численні єврейські молодіжні об'єднання („Агат-Сіон”, „Ахва”, „Бней Аківа”, „Гадаат”, Гехалюц Піонер, Гехалюц Мізрахі, Гістадрут, Тіква-Сіон, Гашомер Гацоір, „Цейрей Ізраїль”, „Цейрей Егуда”, „Цейрей Сіон” та ін.). Вони діяли у тісному контакті зі спорідненими релігійно та ідейно „дорослими” товариствами. З'ясовано, що єврейські молодіжні об'єднання значну увагу звертали на трудове виховання молоді, брали активну участь в організації літніх трудових таборів, у створенні і діяльності приватних фахових навчальних закладів. Зокрема, молодіжне товариство „Агудас Ізраїль” заснувало школу домашнього господарства для єврейських дівчат у Перемишлі, торговельну школу в Самборі, єврейську фахову чоловічу школу у Станіславі, чоловічу комерційну гімназію у Львові.

Серед єврейських молодіжних товариств 20-30 рр. ХХ ст. особливе місце належало скаутському об'єднанню „Бріт Трумпельдор”, яке об'єднувало у своїх рядах тисячі членів. Об'єднання організувало тривалі походи, під час яких скаути допомагали єврейським землевласникам працювати на полях. Поширеною формою трудового загартування були табори праці, під час перебування в яких єврейські скаути не лише виконували різні роботи, але й оволодівали знаннями і вміннями. Для цього в табори запрошували відповідних спеціалістів та завозили необхідне обладнання й інструменти.

У процесі дослідження встановлено, що мета діяльності молодіжних об'єднань полягала у створенні оптимальних умов для самореалізації і саморозвитку особистості, у формуванні системи

допрофесійної і нижчої ланки професійної підготовки молодих людей. З'ясовано, що підготовка до самостійного трудового життя у діяльності молодіжних об'єднань включала в себе: загальноосвітній і культурний розвиток молодої людини; актуалізацію її ролі і місця у житті; оволодіння знаннями про основи народного господарства, економічні і соціальні питання; організацію професійно зорієнтованого навчання, формування знань, умінь і навичок з певного виду трудової діяльності.

Узагальнення результатів наукового дослідження дає підстави для таких **висновків**:

1. У процесі дослідження з'ясовано, що становлення й активна діяльність молодіжних об'єднань на західноукраїнських землях у 20-30 рр. ХХ ст. були зумовлені суспільно-політичними й соціально-економічними особливостями краю (приєднанням Закарпаття до Чехословаччини, Буковини – до Румунії, Східної Галичини і Волині – до Польщі). Посилення уваги у діяльності молодіжних об'єднань досліджуваної доби до питань підготовки молоді до самостійного трудового життя спричинене важкими соціально-економічними умовами, низьким загальноосвітнім і культурним рівнем населення краю, відсутністю соціально-педагогічних умов для самореалізації і системи підготовки молодих людей до життя і професійної діяльності, неспроможністю загальної і професійної освіти задовольнити їх потреби і запити щодо підготовки до самостійного життя.

2. З'ясовано, що діяльність молодіжних об'єднань з підготовки молоді до самостійного трудового життя, формування свідомого громадянина, господаря своєї землі прогресивні громадські діячі (М.Галушинський, І.Луцишин, М.Росткович, Л.Ясінчук та ін.), педагоги (О.Барвінський, А.Животко, А.Крушельницький, С.Сірополко, І.Юцишин та ін.), молодіжні лідери (І.Боберський, Р.Дашкевич, О.Тисовський, Є.Храпливий та ін.) трактували як пріоритетне завдання, від успішності вирішення якого залежить майбутнє молоді, її добробут і прогресивні зміни в краї.

Аналіз історико-педагогічної літератури та архівних джерел дав можливість встановити, що суть діяльності молодіжних об'єднань із підготовки молоді до самостійного трудового життя західноукраїнські педагоги та освітні діячі першої третини ХХ століття характеризували як систему заходів, спрямованих на загальноосвітній і культурний розвиток молодих людей, формування у них відповідального ставлення до процесу життєвого і професійного самовизначення, оволодіння певною сумою знань, умінь і навичок, які лежать в основі професійної і життєвої діяльності.

3. На основі систематизації, узагальнення й аналізу значного за обсягом фактичного матеріалу, статистичних джерел, архівних документів виявлено, що протягом досліджуваного періоду на західноукраїнських землях діяли численні молодіжні об'єднання, товариства, гуртки, різні за спрямуванням діяльності, чисельністю членів, популярністю серед населення й впливом на

молодих людей.

З'ясовано, що найбільш масовими і впливовими об'єднаннями української молоді на території Галичини були „Сокіл”, „Січ”, „Луг”, Пласт, Марійські Дружини, Католицька Акція Української Молоді (КАУМ) „Орли”, Союз поступової молоді імені М.Драгоманова „Каменярі”, молодіжний відділ Союзу Українок, „Доріст” при товариствах „Рідна школа” та „Просвіта”, Секції Хліборобського Вишколу Молоді (молодіжний відділ „Сільського Господаря”). На Закарпатті успішно діяли „Доріст”, Пласт, „Сокіл”, „Січ”, „Луг, скаутське об'єднання єврейської молоді „Кадіма-Гашомер”, чеської – „Юнак”; на Буковині – „Українська школа”, „Жіноча громада”, „Союз”, „Січ”, „Православна Академія”, „Суспільно-просвітнє товариство”, „Руська бесіда”, „Руська рада” та інші.

У процесі дослідження встановлено, що ці об'єднання мали різні пріоритети діяльності, проте питання виховання молоді і підготовки її до самостійного трудового життя були в центрі уваги кожного з них. На основі досліджених матеріалів доведено, що важливим аспектом діяльності досліджуваних молодіжних об'єднань була допомога юнакам і дівчатам у соціальному самоутвердженні. Власне через сприяння в оволодінні основами знань, трудових умінь і навичок спілки молоді відігравали важливу роль у процесі життєвої реалізації і самоутвердження молодої людини, що є винятковим історичним соціально-педагогічним явищем в історії педагогіки України.

4. У процесі дослідження розкрито зміст і форми діяльності молодіжних об'єднань досліджуваної доби на західноукраїнських землях як суб'єктів трудового виховання і професійної підготовки молоді.

Виявлено, що ефективними формами роботи молодіжних об'єднань з трудового виховання були: трудові акції суспільно корисного характеру; табори праці; залучення молоді до створення зразкових господарств, експериментальних ділянок і полів з вирощування сільськогосподарської продукції; екскурсії з вивчення передового сільськогосподарського досвіду; виставки передового досвіду господарювання; відкриття ремісничих і побутових майстерень, кооперативних малих підприємств, крамниць; орендування землі для вирощування сільськогосподарської продукції тощо. На західноукраїнських землях досліджуваної доби молодіжні об'єднання здійснювали початкову професійну підготовку молоді шляхом упровадження програм ступеневого сільськогосподарського вишколу; відкриття гуртків і секцій, короткотермінових пересувних і стаціонарних професійно-освітніх курсів, фахових та господарських шкіл, пересувних (мандрівних) професійних шкіл, вечірніх (фахових) університетів.

Встановлено, що молодіжні об'єднання досліджуваної доби на території західноукраїнських земель стали ініціаторами запровадження прогресивних технологій професійної підготовки: поєднання теоретичного навчання з діяльністю на базі експериментальних господарств, ділянок і

полів; здійснення екскурсій з метою вивчення передового досвіду; організація виставок досягнень сільськогосподарської праці; запровадження цілеспрямованої самоосвіти молодих людей, підготовки та здачі „вмілостей” тощо.

Вважаємо, що такі форми роботи з молоддю сприяли її загальноосвітньому і культурному розвитку, формуванню свідомого і відповідального ставлення до праці, засвоєнню знань, умінь і навичок з певного виду трудової діяльності.

5. Здійснення молодіжними об'єднаннями, що функціонували на західноукраїнських землях у 20-30 рр. ХХ ст., трудового виховання й професійно-освітньої діяльності доцільно розглядати, по-перше, як соціально-історичне явище, що сприяло внесенню позитивних змін у процес формування системи фахової підготовки молодого покоління; по-друге, як форму передачі і засвоєння соціально-трудового досвіду, духовної культури та підготовки молоді до самостійного трудового життя; по-третє, як самомотивований процес становлення творчої працелюбної особистості та її професійного формування.

Діяльність молодіжних об'єднань на західноукраїнських землях у першій третині ХХ ст. з підготовки молоді до самостійного трудового життя трактується нами як унікальне соціально-педагогічне явище, завдяки якому реалізовувалися не лише завдання формування у молоді національної самосвідомості, її загальноосвітнього і культурного рівня, але й трудового виховання й початкової професійної підготовки молоді. Досвід діяльності молодіжних об'єднань досліджуваної доби свідчить про здатність молоді до самоорганізації та вирішення власними силами актуальних соціально-економічних і соціально-педагогічних завдань.

6. Нові соціально-економічні умови сучасної дійсності створюють основу для переосмислення й реформування всієї системи підготовки молоді до самостійного життя, ролі й місця молодіжних об'єднань у здійсненні цього складного соціально-педагогічного завдання. Здійснене дослідження свідчить про значний потенціал молодіжних об'єднань у підготовці молоді до самостійного життя, а саме в актуалізації доцільності самопізнання й усвідомленого професійного самовизначення; створенні умов для розвитку інтересів і здібностей молодих людей, їх самореалізації; формування відповідального ставлення до осмисленого професійного самовизначення й оволодіння професією; формування потреби у навчанні впродовж усього життя. Важливими напрямками діяльності сучасних молодіжних об'єднань з підготовки молоді до самостійного життя є: сприяння в самопізнанні, усвідомленому професійному самовизначенні, оволодінні професією, працевлаштуванні й успішному професійному й життєвому зростанні.

До подальших напрямів наукових досліджень висвітленої проблеми вважаємо за доцільне віднести: вивчення регіональних особливостей діяльності різних типів молодіжних об'єднань з підготовки молоді до самостійного трудового життя; аналіз програм професійної підготовки молоді у фахових та господарських школах, вечірніх (фахових) університетах досліджуваної доби.

Основний зміст дисертації відображено в таких публікаціях:

I. Статті в наукових фахових виданнях:

1. Левандовська І. З. Трудове виховання і професійна підготовка в діяльності Католицької Акції Української Молоді (КАУМ) „Орли” / Ірина Левандовська // Наукові записки Тернопільського державного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Сер. Педагогіка і психологія. – Тернопіль, 1998. – № 2 (3). – С. 70-73.

2. Левандовська І. З. Участь молодіжного об'єднання „Пласт” у трудовому вихованні молоді Галичини (20-і роки ХХ століття) / Ірина Левандовська // Наукові записки Тернопільського державного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Сер. Педагогіка і психологія. – Тернопіль, 1998. – № 4 (3). – С. 109-112.

3. Левандовська І. З. Досвід організації сільськогосподарської освіти серед молоді Галичини товариством „Сільський Господар” / Ірина Левандовська // Наукові записки Тернопільського державного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Сер. Педагогіка і психологія. – Тернопіль, 1999. – № 6. – С. 34-38.

4. Левандовська І. З. Становлення та розвиток молодіжного руху на Волині, Галичині та Рівненщині (20-30-і роки ХХ століття) / Ірина Левандовська // Науковий вісник Національного аграрного університету : зб. наук. праць / редкол. : Д. О. Мельничук та ін. – Київ, 2000. – Вип. 30. – С. 373-379.

5. Левандовська І. З. Діяльність релігійних молодіжних товариств Галичини у 20-30-х роках ХХ століття / Ірина Левандовська // Наукові записки Тернопільського державного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Сер. Педагогіка і психологія. – Тернопіль, 2000. – № 6. – С. 88-91.

6. Левандовська І. З. Діяльність єврейських молодіжних об'єднань Галичини по підготовці молоді до самостійного трудового життя (20-30-і роки ХХ століття) / Ірина Левандовська // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Сер. Педагогіка. Соціальна робота. – Ужгород, 2005. – Вип. 8. – С. 85-88.

7. Левандовська І. З. Підготовка молоді до самостійного трудового життя у творчості педагогів Галичини першої третини ХХ століття / Ірина Левандовська // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Сер. Педагогіка. – Тернопіль, 2006. – № 7. – С. 112-116.

8. Левандовська І. З. Суспільно корисна і благодійницька діяльність молодіжних об'єднань в Україні / Ірина Левандовська // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Сер. Педагогіка. – Тернопіль, 2007. – № 5. – С. 45-50.

II. Статті у періодичних педагогічних виданнях:

9. Левандовська І. З. З історії становлення і розвитку молодіжного руху на Волині, Галичині та Рівненщині (20-30-і роки ХХ століття) / Ірина Левандовська // Освітнянин. – Тернопіль, 1998. – № 3 (33). – С. 15-16.

10. Левандовська І. З. Освітня діяльність єврейських спілок молоді у Галичині (20-30-і роки ХХ століття) / Ірина Левандовська // Освітнянин. – Тернопіль, 1998. – № 5 (35). – С. 28-29.

III. Матеріали конференцій:

11. Левандовська І. З. Досвід трудового виховання молоді пластовими осередками Галичини (20-роки ХХ століття) / Ірина Левандовська // Сучасна трудова і професійна підготовка шкільної молоді : зб. наук. праць, Кривий Ріг, 1998 р. / Криворізький державний педагогічний інститут. Кафедра педагогіки і методики трудового та професійного навчання ; за заг. ред. П.І.Шевченко, В.С.Пікельної. – Павлоград, 1998. – С. 127-130.

12. Левандовська І. З. Діяльність ВССМ / WZMW по трудовому вихованню і професійній підготовці молоді Волині та Рівненщини / Ірина Левандовська // Молодіжний рух України: історія та сучасність : зб. матеріалів IV Світового Конгресу українських молодіжних організацій, Київ, 22-23 серпня 1998 р. / Український національний комітет молодіжних організацій. Український інститут соціальних досліджень ; за заг. ред. В.А.Головенько – Київ, 1998. – С. 25-31.

13. Левандовська І. З. Підготовка молоді до самостійного трудового життя у діяльності Волинського Союзу Сільської Молоді / Woicycki Związek Młodziei Wiejskiej / Ірина Левандовська // Волинь очима науковців: минуле, сучасне, майбутнє : I Міжнародна науково-практична конференція аспірантів і студентів (м. Луцьк, 18-19 квітня 2007 року) : матеріали тез доповідей та повідомлень : у 2 т. / Волинський державний університет імені Лесі Українки. – Луцьк, 2007. – Т. 1. – С. 41-42.

АНОТАЦІЇ

Левандовська І.З. Підготовка молоді до самостійного трудового життя у діяльності молодіжних об'єднань на західноукраїнських землях (20-30-і рр. ХХ ст.). – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки. – Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, Тернопіль, 2008.

У дисертації здійснено комплексний аналіз проблеми підготовки молоді до самостійного трудового життя у діяльності молодіжних об'єднань 20-30 рр. ХХ ст. на західноукраїнських землях; охарактеризовано стан дослідженості обраної теми у педагогічній теорії; проаналізовано чинники активізації діяльності молодіжних об'єднань із підготовки молоді до самостійного трудового життя; виявлено й охарактеризовано основні напрями, зміст і форми роботи молодіжних об'єднань із трудового виховання і початкової професійної підготовки молоді. Визначено можливості використання прогресивних надбань історико-педагогічного досвіду

діяльності молодіжних об'єднань 20–30 рр. ХХ ст. з підготовки молоді до самостійного трудового життя в умовах сьогодення України.

Матеріали, основні положення дисертації та висновки можуть бути використані під час написання підручників з історії педагогіки, історії молодіжного руху, навчально-методичних посібників для лідерів молодіжних об'єднань.

Ключові слова: молодіжне об'єднання, напрями і форми діяльності молодіжного об'єднання, трудове виховання, професійна підготовка, підготовка молоді до самостійного трудового життя.

Левандовская И.З. Подготовка молодёжи к самостоятельной трудовой жизни в деятельности молодёжных объединений на западноукраинских землях (20-30-е гг. ХХ в.). – Рукопись.

Диссертация на соискание учёной степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.01 – общая педагогика и история педагогики. – Тернопольский национальный педагогический университет имени Владимира Гнатюка, Тернополь, 2008.

В диссертации осуществлено комплексной анализ проблемы подготовки молодёжи к самостоятельной трудовой жизни в деятельности молодёжных объединений 20-30 гг. ХХ в. на западноукраинских землях; охарактеризовано положение исследования избранной темы в педагогической теории; проанализировано факторы активизации деятельности молодёжных объединений по подготовке молодёжи к самостоятельной трудовой жизни; выявлено и охарактеризовано главные направления, содержание и формы работы молодёжных объединений по трудовому воспитанию и начальной профессиональной подготовки молодёжи. Определены возможности использования прогрессивных достижений историко-педагогического опыта деятельности молодёжных объединений 20-30 гг. ХХ в. по подготовке молодёжи к самостоятельной трудовой жизни в условиях современной Украины.

Материалы, основные результаты исследования могут быть использованы в подготовке учебников по истории педагогики, истории молодёжного движения, учебно-методических пособий для лидеров молодёжных объединений.

Ключевые слова: молодёжное объединение, направления и формы деятельности молодёжного объединения, трудовое воспитание, профессиональная подготовка, подготовка молодёжи к самостоятельной трудовой жизни.

Levandovska I.Z. Preparation of youth for self-dependent active life through the activity of youth organizations in Western Ukrainian regions (20-30-ies of the XX century). – Manuscript.

The thesis for a Scholarly Degree of Candidate of Pedagogy in specialty 13.00.01 – General

Pedagogy and History of Pedagogy. Ternopil Volodymyr Hnatyuk National Pedagogical University, Ternopil, 2008.

The thesis is devoted to the complex analysis of the problem of preparation of youth for self-dependent active life through the activities of youth organizations in Western Ukrainian regions in 20-30 of the XX century.

Cultural, political, social and economic factors of activization of youth organizations' activities in Western Ukrainian regions in 20-30 of the XX century are characterized. The views of educational and public figures concerning the process of preparation of youth for self-dependent active life and the role of youth organizations in this process have been analysed.

The practical activities of Ukrainian, Polish and Jewish youth organizations in the sphere of preparation of youth for self-dependent active life are investigated. The contents and forms of preparation of youth for self-dependent active life through the activities of youth organizations as the subject of professional training and working education are investigated and analysed.

The efficient forms of working education at that time were: working actions of social and useful character; working camps; the creation of the model farms, experimental agricultural fields; excursions to learn progressive methods of production; exhibitions of progressive experience; start cooperative enterprises and workshops; the rent of land for agricultural works. The effective forms of professional training were: programs of agricultural level education; training groups and sections, professional training courses, schools of professional education, evening (professional) universities.

The execution of working education and professional training through the activities of youth organizations in Western Ukrainian regions in 20-30 of the XX century is considered as: 1) social and pedagogical phenomenon which had a positive influence on the process of formation of system of youth's professional training; 2) a form of sharing and mastering of social and working experience, cultural wealth and preparation of youth for self-dependent active life; 3) a self-motivated process of formation of creative, industrious personality and his/her professional formation.

The activities of youth organizations in Western Ukrainian regions in 20-30 of the XX century are considered as the unique social and pedagogical phenomenon owing to which there were realized not only the tasks of formation of national self-consciousness among young people and its cultural level but the tasks of working education and professional training.

Here are determined the possibilities of creative application of historical and pedagogical experience of youth organizations' activities in 20-30 of the XX century for self-dependent active life of youth. The materials, the principal statements of the thesis and the conclusions can be used for writing the manuals of history of pedagogy, the history of youth organizations, preparing educational and methodical literature for the leaders of youth organizations.

Key words: youth organization, orientations and forms of youth organizations' activity, working

education, professional training, preparation of youth for self-dependent active life.

Підписано до друку 27.06. 2008 р.
Формат 60x84/16. Друк RESO.
Папір друк. Умовн. друк. арк.
Замовлення № 123. Наклад 100 прим.

Видрук оригінал-макету:
редакційно-видавничий відділ Тернопільського
національного педагогічного університету
імені Володимира Гнатюка,
вул. М. Кривоноса, 2, м. Тернопіль, 46027